

som nu ingår i tre Tyska riksmark; hvarföre också Föreningen icke gör den ringaste förlust genom att betala tre riksmark i st. för en preussisk thaler. Hvad pund sterling haft att skaffa med »förändringen», derom tiger anm.

När föreningen nu köper sin annuitet af Finlands bank, är den sak som köpes, densamma som den härförinnan alltid varit. Dess värde har icke alls förändrats. Men penningen hvarmed den köpes, Finska marken, har förlorat i värde, dess »myntvärde» har fallit. Detta är så solklart, att det icke borde fördunklas ens deraf, att anmärkaren låter föreningen »erlägga sina utländska lån»! Skulle föreningen köpa smör på Helsingfors torg i st. för pund sterling och riksmark i Banken, så vore Finska marken ett lika dåligt betalningsmedel.

10

Naturligtvis skulle föreningen icke kunna yrka att af banken erhålla pund sterling till öfverenskommet pris i finska mark, om t. ex. pund sterling skulle utmyntas af 50 proc. mera guld än hittills. Men det är derföre ingalunda likgiltigt för Föreningens affärer, att diverse anmärkare taga sig före att utsprida, att föreningen numera af banken begär mera vara än tillföre – allt till oförändradt pris. Enligt träffad öfverenskommelse bör den endast erhålla oförändradt quantum vara för oförändradt pris.

20

I årsberättelsen nämnes också, att Hypoteksföreningen 1865 åt Finlands bank sålde valutor i pund och Hamburger banco till ungefär 21 procent billigare pris, än bankens då noterade diskontkurs, samt att banken sålunda inbesparade en utgift af 1 776 963 mark.

Äfven härom utlåter sig anmärkaren: att uppgiften »beror också enligt vårt förmenande på en förvexling af begrepp». Hvilka »begrepp»? med förlof? Förvexlingen utlägges som följer: »Finlands bank emottog år 1865 och återbetalade sedan Hypoteksföreningens depositioner efter enahanda pris; ty hvardera skedde efter beräkning af den kvantitet silfver som gafs och återlemnades». Detta ser nu temligen redigt ut, men det råkar icke vara sanning.

30

Banken betalade Hypoteksföreningens valutor med sedlar till belopp af 8 miljoner mark. Men sedlarne gällde då 25 proc. under pari, d. v. s. 100 mark i silfver betalades med ungefär 125 mark i sedlar. Likväl mottog Hypoteksföreningen sagde 8 miljoner i sedlar till pari, d. v. s. i stället för 2 miljoner metalliska rubel eller 8 miljoner markstycken.

Så häpnadsväckande det än låter, är anmärkaren icke ensam om den rediga uppfattningen, att Finlands bank på den affären icke förtjente en penni. T. ex. i en viss domstol har man samma åsigt. Finlands bank noterar nu sin diskont 26 mk 50 p. för pund 1 sterling. Men försök att bjuda bankdirektionen 1 000 pund för 25 000 mk, skall anbudet säkert afvisas af farhåga, att banken förlorar 1 500 mark på affären.

40

133 YTTTRANDE VID LANTDAGEN 22. V 1877

Protokoll fördt hos Finlands ridderskap och adel

Herr *Snellman*: Det har här talats om det förträfliga uti att Finlands bank har monopol på den utländska vaxelhandeln. Detta tal anser jag vara högst underbart. Det säges: Finlands bank är just den rätta medlaren, ty Finlands bank har behållningar i utlandet, som banken kan disponera. Hvarföre har Finlands bank dessa behållningar att disponera? Just derför, att banken eger monopolet. Derföre har man också tillåtit det att räkna dessa behållningar hos dess utländska

50

ombud såsom valutor för sedelutgifningen. Tages från banken denna rättighet, så är det slut med bankens monopol. Hvarföre skall nu vårt land utgöra ett undantag från hela världen; hvarföre skall vår statsbank hafva rättighet att bestämma kursen på utlandet? Hårtill finnes icke något enda skäl. Jag skulle ansett det för rätt, om Bankutskottet väckt fråga om, huru denna abnormitet skall upphävas. Följden är nu att kursen aldrig bestämmes af förhållandet emellan tillgång och efterfrågan. Banken bryr sig aldrig derom. Om t. ex. det finnes god tillgång på 10 vaxlar, kan banken köpa huru mycket som helst, derigenom förskaffa sig en fordran hos ombuden i utlandet samt lägga den till grund för ny sedelutgifning och göra mera vaxelköp. Behöfves det åter huru mycket vaxlar som helst på utlandet, har banken alltid riklig fordran hos ombuden att disponera och kan medgifva en behaglig kurs, hvilken som helst, endast banken har någon liten vinst. Men huruvida efterfrågan på vaxlar är stor eller liten, detta är för bankens kurs alldeles likgiltigt. Det är visst fråga om: kunna vi lefva har som i andra länder, kan en börshandel, kan en börs inrättas här i Helsingfors eller må vara på en eller annan ort i landet? Det skulle tåla ett försök. Banken kunde liksom öfriga banker i Helsingfors skjuta sitt till för att bekosta denna 20 börs, söka anskaffa dugliga börsmäklare och bidraga till deras aflöning utom provision, för att få en sådan sak i gång. Ingen menniska skall lära sig att gå, om hon förbjudes att försöka; och våra affärsmän skola aldrig läras att sköta sin vaxelrörelse, om de icke hafva någon möjlighet dertill. Vi hafva en börs i Helsingfors; man ser noteringar af densamma göras. Men man roar sig blott på börsen med att göra dessa noteringar utan att avsluta affärer. Alla, som se dem, veta att de betyda platt ingenting. Man kunde åtminstone göra ett försök. Jag vet icke om Bankutskottet icke kunnat eller icke velat taga denna sak under bepröfvande. Men jag tror, att förhållandet är sådant, att om regeringen 30 lägger sig uti någon affärsrörelse, som tillkommer den enskilde, så anser man det för mycket illa gjordt af regeringen. Men om ständerna hafva tillfälle att drifva en sådan der liten affär, så är det en annan sak. Sådant måste man se igenom fingarne med. Meningen är mycket god, nemligen det att ständerna skola få penningar att disponera. Men icke är detta något skäl att låta banken genom ett monopol förtjena dem. Det vore, skulle jag tro, för landet mycket nyttigt, om man skulle försöka att lefva här, som i andra länder äfven om ständerna skulle nödgas lemna förtjensten ifrån sig. Jag tror att förtjensten kunde vara ganska nått ändå, med de stora tillgångar banken disponerar, äfven om 40 banken skulle gifva sina order åt en börsmäklare att köpa eller sälja.

Jag anhåller ödmjukast att, då jag tagit mig friheten anmärka om något, som utskottet icke sagt, också få fästa mig vid något litet af hvad utskottet sagt. Utskottet har sagt att: »med hänvisning till sitt vid ärendets behandling förda protokoll ha bankfullmäktige uti § 6 berört en till domstols pröfning numera öfverlemnad fråga, efter hvilken kurs Hypoteksföreningen borde af Finlands bank tillhandahållas vaxlar för betalande af annuiteterna å Hypoteksföreningens år 1865 i utlandet upptagna lån; och har utskottet efter noggrann pröfning af hvad berörde protokoll samt öfriga till saken hörande handlingar innehålla, 50 gillat fullmäktiges tillgöranden härutinnan.» Derom vill jag ingenting säga, att utskottet gillat fullmäktiges tillgöranden; det är en fråga som är underkastad domstols pröfning, huruvida detta tillgörande var rätt eller orätt. Men förhållandet är, att banken med Hypoteksföreningen afslutit öfverenskommelse. Banken har icke bestridt denna öfverenskommelses tillvaro. Den har gällt i tio år, sålänge banken icke på denna

öfverenskommelse led någon förlust. Men så snart till följd af silfverprisets fallande banken skulle gjort förlust, var det slut med öfverenskommelsen från bankens sida. Då fann man, att direktionen icke för tio år sedan hade rättighet att avsluta denna affär, ehuru revisioner hade försiggått utan anmärkning och direktionen fått decharge. Det må vara att de är ganska riktigt, att bankfullmäktige hafva satt i fråga, huruvida banken var skyldig att fullgöra öfverensskommelsen eller icke. Men en sak återstår der dock. Det är den, att öfverensskommelsen verkligen har funnits. Om det skall anses för någon moralisk förpligtelse att hålla hvad man kommit öfverens om, den saken återstår äfven för utskottet att afgöra. Härtill kommer ännu, att Hypoteksföreningen, för att vinna sagda fördel, gaf sina valutor, goda valutor, sådana som sällan här i landet består, till belopp af 8 miljoner, åt banken till parikurs på en tid, då banken betalade för alla andra vaxlar 21 % mera. Att banken erhöil dessa miljoner, utgjorde absolut vilkor för myntreformen; och då banken erhöil dem till pari, utgjorde detta en prisskilnad af 1 700 000 mark. Frisäges nu banken från att hålla, hvad den lofvat Hypoteksföreningen, så ligga dock penningarne i banken. Jag skulle hafva önskat, att utskottet närmare utlagt, hvad som i fullmäktiges förfarande gillades och hvad som möjligen icke gillades, eller också, isynnerhet om saken är föremål för domstols pröfning, helt och hållet tegat derom. Hvad som ingen menniska bör gilla är den moraliska sidan af saken, att en träffad öfverenskommelse icke fullgöres. Någon kan möjligen hålla ett sådant förfarande för lofligt. Men om hans omdöme har värde, det är en annan fråga.

10

20

134 YTTRANDE VID LANTDAGEN 22.V 1877

Protokoll fördt hos Finlands ridderskap och adel

30

Herr *Snellman*: Jag anhåller ödmjukast att få förena mig i herr von Alfthans yttrande, hvilket, såvidt jag kunnat fatta, också af andra ärade talare blifvit understödt.

135 YTTRANDEN VID LANTDAGEN 22.V 1877

Protokoll fördt hos Finlands ridderskap och adel

40

Herr *Snellman*: Jag skulle taga friheten anmärka, om icke skäligen vore att, då en person, som icke genomgått seminariikurs, berättigas att åtnjuta pension genom förhör inför seminariidirektor, en eller flera seminariilärare borde deltaga i förhöret. Det förefaller förunderligt, då personen likväl skall infinna sig vid seminarium, att det skall vara öfverlemnadt åt direktor ensam att anställa en examen, som berättigar till pensionen. Det är väl bättre, då tillgång på eximanatorer finnes, att två examinera eller åtminstone en bevittnar förhöret.

Herr *Snellman*: Ehuru jag haft den lyckan att blifva understödd måste jag, sedan upplyst blifvit att stadgandet i denna punkt att examen skall ske inför seminariidirektor af den, som icke genomgått kurs i seminarium, redan afser ett stadgande i folkskoleförordningen och således icke innehåller något nytt, anhålla att ödmjukast få återtaga mitt förslag.

50